

**การประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดในการสอนวรรณคดีไทย
เพื่อเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย
กรณีศึกษานักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพลินพัฒนา**

**An Application of the Open Approach Teaching for Thai Literature to Access
to Values of Literature and Aesthetic of Thai Language:
A Case Study of Grade 6 Students, Plearnpattana School**

นันทกานต์ อัสวตังตระกุลดี¹ จันทนา จินดาพันธ์² และ ทักษ์ ทองภูเบศร์³

Nantakan Asawatangtrakuldee¹ Jantana Jindapan² and Thak Thongphubet³

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการศึกษาแบบองค์รวม สถาบันอาศรมศิลป์

^{2,3}อาจารย์ ดร. ประจำสาขาวิชาการศึกษาแบบองค์รวม คณะศึกษาศาสตร์ สถาบันอาศรมศิลป์

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) วิเคราะห์วิธีการสอนวรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย และ 2) ประเมินผลการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยของผู้เรียนวรรณคดีไทย จากการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด กลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพลินพัฒนา ปีการศึกษา 2558 จำนวน 21 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด จำนวน 10 แผน แบบสังเกตและแบบบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้แบบบันทึกผลการเรียนรู้และการประเมินการสร้างสรรค์งานเขียนด้านความงามทางภาษาไทย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่และร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย โดยผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีในระดับการสร้างนิสัยจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ระดับการจัดระบบคุณค่าจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 และระดับการเห็นคุณค่าจำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งเกิดขึ้นเป็นลำดับ ส่วนการเข้าถึงความงามทางภาษานั้น ผู้เรียนสามารถพัฒนาการเข้าถึงความงามทางภาษาได้ดีที่สุดในระดับการสร้างนิสัยได้จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับการจัดระบบคุณค่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และระดับการเห็นคุณค่า 9 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85 การเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยเกิดขึ้นจากทุกขั้นตอนการสอนแบบเปิด ผู้เรียนได้ซึมซับ เรียนรู้ และประมวลความรู้ ขณะที่ผู้สอนสร้างแรงบันดาลใจและสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนรายบุคคล

คำสำคัญ: วิธีการสอนแบบเปิด การสอนวรรณคดีไทย การเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทย การเข้าถึงความงามทางภาษาไทย

Abstract

The purposes of this study were to 1) analyze the method of teaching Thai literature by applying the Open Approach Teaching to inspire the students to access the values of Thai literature and the aesthetic of Thai language; and 2) evaluate the results of access the values of Thai literature and the aesthetic of Thai language of the students after applying the Open Approach Teaching. A sample was 21 grade 6 students from Pleampattana School from the academic year of 2015. Research instruments were 10 Open Approach teaching plans in Thai literature class, observation form, behavior recording form, learning outcome recording form and creative evaluation form of the beauty of Thai language. The research results revealed that teaching Thai literature by applying the Open Approach Teaching allowed the students to assess to the value of Thai literature and the aesthetic of Thai language. For the accessibility to the value of Thai literature, three students (14.28%) exhibited a level of habit formation. Three students (14.28%) showed a level of value system. Fifteen students (71.43%) were able to reach a level of appreciation. For the accessibility to the aesthetic of Thai language, seven students (33.33%) exhibited the level of habit formation, five students (23.8%) exhibited the level of value system and nine students (42.85%) were able to reach the level of appreciation. All of the steps in the Open Approach Teaching are crucial for the accessibility of the students to the value of Thai literature and the aesthetic of Thai language. The learners were able to absorb, learn and synthesize their knowledge while the teacher inspires and reflects each learner.

Keywords: Open Approach Teaching, Teaching Thai literature, Thai literature values, Thai language aesthetic

บทนำ

วรรณคดีเป็นเรื่องราวที่ผู้แต่งสร้างสรรค์ขึ้นด้วยจุดมุ่งหมายหลายประการและถือได้ว่ามีลักษณะเด่นทางภาษา ซึ่งเต็มไปด้วยคำประพันธ์ที่ประณีตงดงามที่ผู้แต่งเลือกสรรขึ้นเพื่อสื่ออารมณ์ความรู้สึก เช่น รัก โกรธ สนุกสนาน เศร้า เป็นต้น ทั้งถ่ายทอดเรื่องราวชีวิตผ่านตัวละคร แสดงให้เห็นผลการกระทำที่เกิดจากอารมณ์ ความรู้สึก ความคิดไว้หลากหลายแง่มุม การเรียนรู้วรรณคดีไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะเนื้อหาของวรรณคดีไทยจะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตโดยอ้อม ช่วยเพิ่มทักษะทางภาษาและความคิด รวมถึงเกิดแรงบันดาลใจและจินตนาการอันจะสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ ขึ้นได้ ผู้สอนจึงมีหน้าที่สำคัญในการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เข้าใจและเห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย

ผู้เรียนวรรณคดีไทยส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการเรียนรู้วรรณคดีไทยเป็นเรื่องยาก เนื่องจากวรรณคดีไทยที่ถ่ายทอดผ่านภาษาเขียนนั้นมีความแตกต่างกันตามยุคสมัย สังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งประสบการณ์ของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความสามารถในการเข้าใจหรือตีความวรรณคดีไทยแตกต่างกันไป นอกจากนี้วิธีการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนท่องจำคำศัพท์และการอ่านให้เข้าใจเรื่องราว โดยที่ไม่ใส่ใจด้านที่สำคัญที่สุดของวรรณคดีไทย คือ อารมณ์และประสบการณ์ของมนุษย์ ทำให้ผู้เรียนเบื่อหน่ายและไม่เห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย

(บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, 2544 อ้างถึงใน พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช, 2549, น.108) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ จึงเป็นหน้าที่ที่ท้าทายสำหรับผู้สอนทุกคนที่จะต้องหาวิธีการสอนให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้วรรณคดีไทยได้อย่างเข้าใจความหมาย เข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยได้ ผู้วิจัยเห็นว่าวิธีการสอนแบบเปิด (open approach) นั้นเป็นการจัดการเรียนรู้ที่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนวรรณคดีไทยเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยตามเป้าหมายการเรียนรู้ที่ตั้งไว้ได้ เนื่องจากเป็นวิธีการที่ทำให้ผู้เรียนได้สร้างการเรียนรู้ของตนเองและเป็นวิธีการสอนที่ตอบสนองความคิดที่หลากหลายของผู้เรียนได้ โดยประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญคือ 1) การนำเสนอปัญหาปลายเปิด (posing open-ended problem) 2) นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (student's self learning) 3) อภิปรายและเปรียบเทียบทั้งชั้นเรียน (whole class discussion and comparison) และ 4) สรุปโดยเชื่อมโยงแนวคิดทางคณิตศาสตร์ที่เกิดขึ้นของนักเรียน (summing-up by connecting students' emergent mathematical ideas) (ไมตรี อินทร์ประสิทธิ์, 2555, น.7-21) ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์

แม้ว่าวิธีสอนแบบเปิดนี้จะเป็วิธีการที่ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง แต่เมื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ภาษาไทย ยังต้องเพิ่มเติมขั้นตอนให้ชัดเจน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์งานได้ดีขึ้น สนใจและตื่นตัวในการเรียนรู้อยู่เสมอ รวมทั้งช่วยให้ผู้สอนมองเห็นหรือประเมินผู้เรียนขณะเรียนรู้ได้อย่างละเอียดมากขึ้น ทางโรงเรียนเพลินพัฒนาจึงได้เพิ่มเติมขั้นตอนที่สำคัญเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เรียกว่า “การประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด” ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนแนะนำ 2) ขั้นตอนนำเข้าทรัพยากรทางภาษา 3) ขั้นตอนคลี่คลายขยายผล 4) ขั้นตอนก่อเกิดโจทย์ 5) ขั้นตอนแก้ปัญหา/สร้างสรรค์ 6) ขั้นตอนปฏิสัมพันธ์ทางภาษา และ 7) ขั้นตอนประมวล สรุป สังเคราะห์ร่วมกัน ซึ่งจะสร้างให้ผู้เรียนมีจุดมุ่งหมายและแรงบันดาลใจที่ดีในการเรียนรู้ สร้างสถานการณ์โจทย์ปัญหาปลายเปิดให้ผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันได้ค้นหาวิธีการแก้ปัญหาสถานการณ์นั้นด้วยตนเองในขั้นตอนแก้ปัญหา/สร้างสรรค์ รวมทั้งนำเสนอวิธีการแก้ปัญหของตนให้แก่ผู้เรียนคนอื่นๆ ได้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน มีการสะท้อนผลเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทุกขั้นตอนนี้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง (active learning)

ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย โดยเลือกวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ตอนศึกอินทรชิต มาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สร้างสื่อการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนอย่างหลากหลาย รวมทั้งประเมินผลผู้เรียนจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ การอ่านตีความบันทึกสะท้อนผลการเรียนรู้ (AAR) และการสัมภาษณ์ผู้เรียน เพื่อประเมินผลผู้เรียนในการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์วิธีการสอนวรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย
2. เพื่อประเมินผลการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยของผู้เรียนวรรณคดีไทยจากการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด

คำถามวิจัย

การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด ทำให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยได้หรือไม่ และเกิดขึ้นได้อย่างไร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบการวิจัยนี้ ผู้วิจัยประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย และประเมินผลการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยของผู้เรียนวรรณคดีไทย ด้วยฐานคิดจากผลการศึกษาเอกสารงานวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสอนแบบเปิด และประเมินผลผู้เรียนตามแนวคิดในการพัฒนาผู้เรียนด้านเจตพิสัยของเกรทวอล บลูม และมาเซีย ซึ่งประกอบด้วย 5 ระดับคือ ระดับการรับรู้ ระดับการตอบสนอง ระดับการเห็นคุณค่า ระดับการจัดระบบคุณค่า และระดับการสร้างนิสัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดในการสอนวรรณคดีไทย เพื่อเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย” เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) ผู้วิจัยทดลองกับกลุ่มตัวอย่าง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนเพลินพัฒนา ปีการศึกษา 2558 จำนวน 21 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากผู้วิจัยมีข้อมูลพื้นฐานและมีประสบการณ์ในการประเมินสมรรถนะของผู้เรียนในภาคเรียนก่อน จึงมีความเข้าใจและช่วยให้ประเมินผลเพื่อการพัฒนาผู้เรียนได้อย่างละเอียดและรอบด้าน

นอกจากนี้ยังกำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาไว้ โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด ในการสอนวรรณคดีไทย เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย เป็นขั้นตอนที่ปรับมาจากวิธีการสอนแบบเปิด 4 ระยะในการสอนคณิตศาสตร์ของไมตรี อินทร์ประสิทธิ์ (2555) โดยปรับชื่อเรียกและเพิ่มขั้นตอนจากวิธีการสอนแบบเปิด ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอนในการสอนคณิตศาสตร์ของโรงเรียนเพลินพัฒนา เป็นการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด ซึ่งประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นแนะนำ 2) ขั้นตอนนำเข้าทรัพยากรทางภาษา 3) ขั้นตอนคลี่คลายขยายผล 4) ขั้นตอนก่อเกิดโจทย์ 5) ขั้นตอนสร้างสรรค์ / แก้ปัญหา 6) ขั้นตอนปฏิสัมพันธ์ทางภาษา และ 7) ขั้นตอนประมวลสรุป สังเคราะห์ร่วมกัน เพื่อให้สอดคล้องกับธรรมชาติในการเรียนรู้ภาษาไทย ส่วนการประเมินผลผู้เรียนในการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยนั้น ประเมินด้วยฐานคิดจากผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้การวิจัยนี้กำหนดขอบเขตด้านเนื้อหาโดยเน้นที่แผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดในการสอนวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ ในพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช ตอนศึกอินทรีจิต

จากนั้นผู้วิจัยจึงได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด จำนวน 10 แผน วางลำดับแผนการจัดการเรียนรู้และประเมินผลผู้เรียนในการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย โดยนำหลักคิดในการพัฒนาผู้เรียนด้านเจตพิสัยของเกรทวอล บลูม และมาเซีย เมื่อแผนการจัดการเรียนรู้ได้

ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วจึงนำแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวไปใช้ในการทดลองเพื่อประเมินผลการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย

การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ อ่านตีความและวิเคราะห์ผลผู้เรียนจากเครื่องมือ โดยสร้างแบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ แบบประเมินผลการเรียนรู้ คำถามสัมภาษณ์ และเกณฑ์การประเมินการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยในระดับการรับรู้และการตอบสนอง ระดับการเห็นคุณค่า ระดับการจัดระบบคุณค่า และระดับการสร้างนิสัย รวมถึงการวิเคราะห์แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด ด้านบทบาทของผู้สอนและผลที่เกิดขึ้นกับผู้เรียนแล้วบันทึกการสังเกตอย่างละเอียด เช่น พฤติกรรมการเรียนรู้ขณะเรียนรู้และสร้างสรรค์ผลงานละครวิทยุ การแลกเปลี่ยนงานเขียน การสะท้อนการเรียนรู้ผ่านแบบประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน (after action review) เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา จากการอ่านเนื้อความในแบบบันทึกและการสังเกตอย่างละเอียด เพื่อวิเคราะห์หาลักษณะการสอนวรรณคดีไทย ในแต่ละขั้นตอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยได้ รวมทั้งวิเคราะห์ผลการประเมินการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยของผู้เรียนจากเครื่องมือประเมินผลผู้เรียน เช่น แบบสังเกตและบันทึกพฤติกรรมการเรียนรู้ และเกณฑ์การประเมินงานเขียนด้านความงามทางภาษาไทย เป็นต้น ซึ่งมีมาตรประเมินค่าและวิเคราะห์ทางสถิติบรรยาย โดยการหาค่าเฉลี่ยและอ่านตีความการสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน จัดกลุ่มผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยในระดับการรับรู้และการตอบสนอง ระดับการเห็นคุณค่า ระดับการจัดระบบคุณค่า และระดับการสร้างนิสัยได้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดเพื่อเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย

การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด มีขั้นตอนที่สำคัญและร้อยเรียงเชื่อมโยงกันทั้ง 7 ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ดังนี้

1.1 การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดเพื่อเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทย เกิดจากขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนนำเข้าทรัพยากรทางภาษา เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนมีบทบาทในการนำเข้าความรู้ผ่านการฟังและคู่มือการเรียนรู้ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ผู้เรียนมีประสบการณ์และความรู้เดิมอยู่ รวมทั้งเชื่อมโยงความรู้เรื่องของความงามทางภาษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของคุณค่าของวรรณคดีไทยด้านอารมณ์และจินตนาการ จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้และต่อยอดการเรียนรู้ได้ในทันที สร้างความเข้าใจที่สำคัญเรื่องคุณค่าของวรรณคดีไทย ด้านอารมณ์และจินตนาการ ด้านคุณธรรม และด้านปัญญา ทั้งยังสามารถนำความรู้นี้ไปต่อยอดในการค้นหาค่าของวรรณคดีไทยจากการทำงานละครวิทยุด้วยตนเองได้ ขั้นตอนแนะนำและขั้นตอนประมวล สรุป สังเคราะห์ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนกระตุ้นความสนใจผู้เรียนด้วยการตั้งคำถามเพื่อสร้างความอยากรู้และมุ่งมั่นในการค้นหาคำตอบ ซึ่งเป็นแรงบันดาลใจที่ดีที่ทำให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันและเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพได้

1.2 การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดเพื่อเข้าถึงความงามทางภาษาไทย เกิดจากขั้นตอนที่สำคัญ คือ ขั้นตอนนำเข้าทรัพยากรทางภาษาและขั้นตอนคลี่คลายขยายผล ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนมีทรัพยากรทางภาษาเพียงพอต่อการสร้างสรรค์งานเขียนจากโจทย์สถานการณ์ในขั้นตอนก่อนเกิดโจทย์ ผู้เรียนจะได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงโดยใช้พหูพระสาทสัมผัส อ่าน คู ขม ชิม ฟัง ฯลฯ ส่งผลให้ผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์งานเขียนจากการเชื่อมโยงความรู้สึก นึกคิดให้ปรากฏความงามทางภาษาไทยได้ ขั้นตอนแนะนำและขั้นตอนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เป็นขั้นตอนที่ผู้สอนจะให้ผู้เรียนได้นำเสนอผลงาน (ภาษาเขียน) จากโจทย์สถานการณ์ปลายเปิด และจะได้รับแรงบันดาลใจ (แรงจูงใจ) จากการพิจารณาหรือประเมินงานเขียนของเพื่อนในชั้นเรียนเดียวกัน ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ประเมิน ปรับปรุงและพัฒนางานเขียนของตนเองให้ดีขึ้น ขั้นตอนก่อนเกิดโจทย์ ซึ่งผู้สอนได้สร้างโจทย์สถานการณ์ปลายเปิดด้วยการให้ผู้เรียนสร้างสรรค์และปฏิบัติจริงหลายครั้ง ผู้เรียนจึงได้คิดสร้างสรรค์และฝึกฝนจนทำให้ผู้เรียนสามารถถ่ายทอดภาษาให้มีความงามทางภาษาไทยได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ผู้สอนยังสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนรู้สึกสงบผ่อนคลายและตื่นตัว ซึ่งช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจและจดจ่อกับการเรียนรู้ เชื่อมโยงประสบการณ์และความรู้ทั้งปวงจกภายนอก อันประกอบด้วย บทเรียนหรือความรู้ในชั้นเรียน และปัจจัยภายใน อันประกอบด้วย อารมณ์ ความรู้สึก และประสบการณ์เดิมของผู้เรียนอย่างเหมาะสม จึงทำให้ผู้เรียนเข้าถึงความงามทางภาษาไทยได้

1.3 การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดเพื่อเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย มีหลากหลายขั้นตอนที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยโดยการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ (ขั้นตอนแนะนำ) ผ่านฟังและรับรู้คุณค่าของสิ่งที่เรียน การนำเข้าทรัพยากรทางภาษาและคลี่คลายขยายผล (ขั้นตอนนำเข้าทรัพยากรทางภาษาและคลี่คลายขยายผล) ผ่านการฟังและรู้จักละครวิทยุ จากนั้นให้ผู้เรียนได้ตกผลึกความรู้ด้วยการให้นำความรู้ไปใช้จริงผ่านการลงมือปฏิบัติ (ขั้นตอนก่อนเกิดโจทย์) และให้ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผลงานของแต่ละคนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาผลงานให้ดีขึ้น (ขั้นตอนปฏิสัมพันธ์ทางภาษาและขั้นตอนประมวล สรุป สังเคราะห์ร่วมกัน) ในทุกขั้นตอนมีส่วนทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยในระดับต่างๆ ได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสามารถและความแตกต่างของผู้เรียนเป็นรายบุคคล สิ่งสำคัญในการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย เกิดขึ้นในขั้นตอนก่อนเกิดโจทย์ ซึ่งสร้างโจทย์สถานการณ์ปลายเปิดไว้ให้ผู้เรียนสร้างสรรค์เป็นชิ้นงานละครวิทยุ มีระยะเวลา 5 ครั้งให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนลงมือปฏิบัติจริงด้วยตนเอง ให้เวลาผู้เรียนได้ทบทวนการเรียนรู้ของตนเองด้วยการไตร่ตรองและสะท้อนการเรียนรู้ทุกครั้ง จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยได้

2. ผลการประเมินผู้เรียนในการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยจากการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด

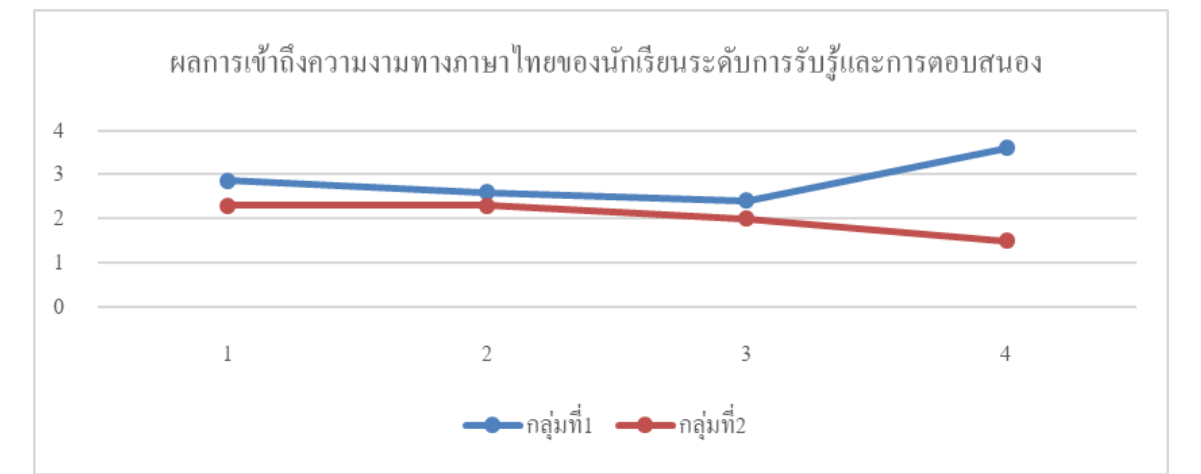
2.1 ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทย หลังจากเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด ในระดับการรับรู้และการตอบสนองในระยะแรก จากการประเมินผลผู้เรียนในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ได้ทุกคน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินผลการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยจากการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดในระดับการรับรู้และการตอบสนอง

ผลการประเมิน	จำนวนนักเรียน (คน)
ดีมาก (ร้อยละ 85-100)	15
ดี (ร้อยละ 75-84)	5
พอใช้ (ร้อยละ 65-74)	1
ควรปรับปรุง (ร้อยละต่ำกว่า 65)	-
รวม	21

นอกจากนี้เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้วรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดครบทั้ง 10 แผน พบว่าผู้เรียนสามารถพัฒนาการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยได้สูงสุดในระดับการสร้างนิสัย จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 ระดับการจัดระบบคุณค่าจำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 14.28 และระดับการเห็นคุณค่า จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 71.43 ซึ่งระดับต่างๆ นี้จะเกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างเป็นลำดับ และเกิดขึ้นไม่พร้อมกัน

2.2 ผู้เรียนสามารถเข้าถึงความงามทางภาษาไทยได้ หลังจากเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด โดยในระยะแรกผู้วิจัยประเมินผลผู้เรียนในระดับการรับรู้และการตอบสนอง พบว่า สามารถแบ่งผู้เรียน 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มที่มีแนวโน้มในการพัฒนาการเข้าถึงความงามทางภาษาไทยในทางที่ดีขึ้น สามารถเข้าถึงความงามทางภาษาไทยในระดับการรับรู้และการตอบสนองได้ดี และมีผลการประเมินอยู่ในระดับดี - ดีมากจำนวน 15 คน และ กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มที่มีแนวโน้มในการเข้าถึงความงามทางภาษาไทยมีผลการประเมินอยู่ในเกณฑ์พอใช้ - ควรปรับปรุงจำนวน 6 คน แสดงดังกราฟในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงผลการเข้าถึงความงามทางภาษาไทยในระดับการรับรู้และการตอบสนองของผู้เรียนจากการสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดเพื่อเข้าถึงความงามทางภาษาไทย

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6-10 เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองในการเข้าถึงความงามทางภาษาไทยได้ในระดับต่อไป คือ ระดับการเห็นคุณค่า ระดับการจัดระบบคุณค่า และระดับการสร้างนิสัย

เมื่อเรียนรู้วรรณคดีไทยครบทั้ง 10 แผน สามารถพัฒนาการเข้าถึงความงามทางภาษาไทยได้สูงที่สุดในระดับการสร้างนิสัย จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ระดับการจัดระบบคุณค่า 5 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และระดับการเห็นคุณค่า 9 คน คิดเป็นร้อยละ 42.85

อภิปรายผลการวิจัย

การเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย เกิดจากการสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติ ผู้สอนมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อและเครื่องมือต่างๆ ที่จัดเตรียมขึ้น ทั้งยังประเมินและสะท้อนผลผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้เรียนมีพัฒนาการที่ดีในการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย ตั้งแต่ระดับการรับรู้และการตอบสนอง ระดับการเห็นคุณค่า ระดับการจัดระบบคุณค่า และระดับการสร้างนิสัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. การวางแผนและจัดลำดับแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 10 แผน ที่สอดคล้องกับหลักคิดในการพัฒนาผู้เรียนด้านเจตพิสัยของแครมโวล บลูม และมาเซีย ซึ่งมีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนได้รับรู้และตอบสนองการเรียนรู้ตลอดเวลา โดยผู้สอนจะนำเข้าสู่องค์ความรู้เรื่องคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยก่อน (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-5) จากนั้นให้ผู้เรียนได้ประมวลความรู้ (แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6) เพื่อเห็นคุณค่า และจัดระบบคุณค่ารวมทั้งการสร้างนิสัยผ่านการสร้างสรรค์งานละครวิทยุ ซึ่งเกิดเป็นกระบวนการในการเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย จึงสอดคล้องกับความคิดเห็นของทิสนา แวมมณี (2553, น.237-242) ที่กล่าวถึงการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาเจตพิสัยของผู้เรียนว่า การเรียนรู้เพื่อพัฒนาเจตคติหรือความรู้สึกนั้น จะเกิดขึ้นตามลำดับขั้น คือ ระดับการรับรู้ ระดับการตอบสนอง ระดับการเห็นคุณค่า ระดับการจัดระบบคุณค่า และระดับการสร้างนิสัย ซึ่งผู้สอนต้องจัดประสบการณ์หรือสถานการณ์ที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเจตพิสัยได้ โดยผู้วิจัยได้จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เพื่อทำความรู้จักและซึมซับคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยผ่านขั้นตอนในการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงในระดับการรับรู้และการตอบสนอง จากนั้นจึงมีกระบวนการให้ผู้เรียนได้ตกผลึกความรู้ด้วยการประมวลและสรุปการเรียนรู้ เพื่อให้เข้าถึงในระดับการเห็นคุณค่า และจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้จัดระบบความรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติงาน ซึ่งผู้เรียนจะนำความรู้มากลั่นกรอง ตกผลึก เกิดเป็นความรู้ใหม่ เมื่อผู้เรียนได้ประยุกต์ใช้ความรู้บนการทำงาน (ปฏิบัติ) จริง จึงส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยในระดับการจัดระบบคุณค่าและระดับการสร้างนิสัยได้ ซึ่งการเข้าถึงในระดับต่างๆ นั้นเกิดขึ้นกับผู้เรียนแต่ละคนไม่พร้อมกัน

นอกจากนี้ ผลการทดลองที่ได้ยังสอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้อรรณคดีไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น.54) ที่ระบุตัวชี้วัดสำหรับผู้เรียนไว้ว่า

“สามารถแสดงความคิดเห็นจากวรรณคดีไทยหรือวรรณกรรมไทยที่อ่าน อธิบายคุณค่าของวรรณคดีไทยและวรรณกรรมไทยที่อ่าน และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้” โดยการประยุกต์ใช้ในงานวิจัยนี้ คือ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยในด้านอารมณ์และจินตนาการ เข้าใจว่าวรรณคดีไทยถ่ายทอดด้วยภาษาเขียนที่มีความงามทางภาษาไทย จึงสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารให้ปรากฏความงามทางภาษาไทยได้อย่างชัดเจน อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักสูตรการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยของโรงเรียนเพลินพัฒนา โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของการเรียนรู้วรรณคดีไทย ให้ผู้เรียนเห็นประโยชน์ สามารถอธิบายคุณค่าที่ปรากฏในวรรณคดีไทยที่เรียนรู้ รวมทั้งใช้ภาษาไทยในการถ่ายทอดความรู้สึก นึกคิด ได้อย่างไพเราะสละสลวย มีความงามทางภาษาไทยได้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการกล่อมเกล่าพัฒนาจิตใจ และใช้ภาษาไทยอย่างมีสุนทรียภาพ ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด 10 แผน สอดคล้องกับเป้าหมายในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยของโรงเรียนเพลินพัฒนา อีกทั้งยังตรงกับคำแนะนำในการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยของวิศัลย์ศยา รุดดิษฐ์ (2539, น.2) ที่กล่าวถึงว่าผู้สอนต้องพัฒนารูปแบบการเรียนรู้วรรณคดีไทยให้น่าสนใจและมีรูปแบบที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้รู้จักวรรณคดีไทยในหลากหลายด้าน เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของวรรณคดีไทยและความไพเราะงดงามของภาษาไทย

2. การสอนวรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิด เพื่อเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทย มีวิธีการสอนที่โดดเด่นซึ่งปรากฏในขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นตอน และส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยได้ ดังนี้

2.1 การสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ (แรงจูงใจ) แม้ว่าในขั้นตอนการเรียนรู้โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดของโรงเรียนเพลินพัฒนาจะจัดวางไว้ในขั้นตอนแนะนำ แต่เมื่อผู้วิจัยได้สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทย โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดทั้ง 10 แผน พบว่าการสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้ทุกขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ เพราะเป็นการเสริมแรงเชิงบวกให้ผู้เรียนตื่นตัวและพร้อมเรียนรู้อยู่เสมอ ช่วยให้ผู้เรียนมีสมาธิจดจ่อกับการเรียนรู้ จึงสามารถรับความรู้และตอบสนองต่อการเรียนรู้ได้ดี โดยในงานวิจัยนี้มีลักษณะการสร้างแรงบันดาลใจหลายรูปแบบ ดังนี้

2.1.1 การสร้างจิตต์สถานการณ์ที่ท้าทายผู้เรียน โดยจิตต์สถานการณ์ที่ท้าทายจะคำนึงถึงความรู้ความสามารถเดิมของผู้เรียน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้และเผชิญหน้ากับจิตต์สถานการณ์ปลายเปิดแต่ละครั้ง คาดหวังว่าตนจะสามารถทำให้สำเร็จได้ ผู้วิจัยสังเกตว่าเมื่อผู้เรียนได้ลงมือสร้างสรรค์งานเขียนจากแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-4 และการสร้างสรรค์บทละครวิทยุ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการพัฒนางานเขียนให้มีความงามทางภาษาไทยตามเป้าหมายจนรู้สึกภาคภูมิใจได้ ในประเด็นนี้มีลักษณะที่สอดคล้องกับวิจารณ์ พานิช (2556, น.5-8) ที่กล่าวถึงแรงบันดาลใจในเรื่องความคาดหวัง และสอดคล้องกับ วัชรพล วิบูลยศรีน (2556, น.77-80) ที่กล่าวให้เข้าใจถึงการสร้างแรงจูงใจภายในว่าผู้เรียนจะกระทำเมื่อรู้สึกต่อสิ่งๆ นั้น โดยจะกระทำเพื่อความพึงพอใจและความภาคภูมิใจในตนเอง

2.1.2 การสร้างแรงบันดาลใจด้วยการประเมินตนเอง โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ให้ผู้เรียนประเมินตนเองในหลายลักษณะทั้งทางตรง คือ การเขียนสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน (AAR) และการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ และทางอ้อม คือ การประเมินตนเองผ่านการแลกเปลี่ยนผลงานในขั้นตอนปฏิสัมพันธ์ทางภาษา ซึ่งทั้ง 2 ลักษณะนี้มีส่วนในการช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียนเป็นอย่างดี เพราะผู้วิจัยสังเกตเห็นว่าผู้เรียนสามารถพัฒนา

ผลงานให้ดีขึ้นได้ทุกครั้ง รวมทั้งมีย้อนทบทวนการเรียนรู้ของตนเองได้ จึงทำให้มีเป้าหมายในพัฒนาตนเองที่ชัดเจนขึ้น ซึ่งผลที่เกิดขึ้นนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ (วัชรพล วิบูลยศรีน, 2556, น.77-78) ซึ่งกล่าวว่าถ้าผู้เรียนมีแรงจูงใจที่ดีจะมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง อีกทั้งยังสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาในการให้ผลป้อนกลับ(feedback) แก่ผู้เรียน (แอม โบรส ชูซาน เอ, 2556, น.199-203) ที่กล่าวว่า การให้การประเมินด้วยการสะท้อนกลับนี้ช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุง พัฒนาผลงานสร้างสรรค์ให้ดีขึ้น เมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาได้ดีขึ้น ได้รับคำชื่นชมจากครูหรือเพื่อนจะภาคภูมิใจและกระทำพฤติกรรมที่ดีนั้นให้ปรากฏต่อไปได้ อีกทั้ง ศิรรา จุฑารัตน์ (2549, น.84) ซึ่งใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกในการสอนวรรณคดีไทย เพื่อพัฒนาทักษะการอ่าน พบว่าในขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้อภิปรายผลเป็นขั้นตอนที่ดีที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการอ่านและคิดอย่างมีวิจารณญาณในการรับฟัง การใช้วิจารณญาณก่อนการตัดสินใจหรือเชื่อในสิ่งที่อ่านซึ่งช่วยพัฒนาการเรียนรู้ได้ จึงสอดคล้องกับการสะท้อนผลของผู้เรียนในงานวิจัยนี้ที่กล่าวว่า “เมื่อได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในขั้นตอนปฏิสัมพันธ์ทางภาษา ทำให้ตนเองได้เห็นวิธีการในการต่อยอดและสร้างสรรค์งานเขียนของตนเองได้”

2.2 การสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้อย่างสงบ ดั้งเดิม และผ่อนคลาย โดยบรรยากาศการเรียนรู้เป็นเรื่องที่สำคัญและเกี่ยวข้องกับการสร้างความรู้ของผู้เรียน โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่มุ่งฝึกการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 10 แผนนี้ มีลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์ผ่านโจทย์สถานการณ์ปลายเปิดต่างๆ มีการสร้างบรรยากาศที่สงบ ดั้งเดิม และผ่อนคลาย เช่น การฟังเรื่องเล่าจากผู้สอน ฟังบทกวีที่มีความงามทางภาษาไทย การร้อยกรองดอกไม้ และการใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้ เป็นต้น จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ลื่นไหลและสามารถคิดสร้างสรรค์จากโจทย์สถานการณ์ปลายเปิดได้ดี ทำให้ผู้เรียนจดจ่อและตอบสนองต่อการเรียนรู้ จนเกิดผลงานเชิงสร้างสรรค์ที่ผู้เรียนเขียนถ่ายทอดให้ปรากฏความงามทางภาษาไทยได้ บรรยากาศที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจอยากเรียนรู้และมีส่วนในการพัฒนาเจตคติของผู้เรียนด้วย ในประเด็นนี้จึงสอดคล้องกับทฤษฎีการสร้างความรู้ด้วยตนเองด้วยงานเชิงสร้างสรรค์ (ทิสนา แจมมณี, 2553, น.96-98) ว่า บรรยากาศการเรียนรู้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์และสนใจเรียนรู้ได้ โดยบรรยากาศที่ดีจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระและเลือกทำตามความสนใจ บรรยากาศที่มีความเป็นมิตรเป็นกันเอง ทำให้ผู้เรียนรู้สึกอบอุ่นปลอดภัย เรียนรู้อย่างมีความสุข และที่สำคัญคือบทบาทของครูในการอำนวยความสะดวก ชี้แนะและเกื้อหนุนการเรียนรู้ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนคิดสร้างสรรค์และสนใจเรียนรู้ได้ นอกจากนี้ยังต้องมีความตื่นตัวด้วย ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้คำถามเพื่อกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนอยู่เป็นระยะ เช่น ในคาบเรียนก่อนเราเรียนรู้เรื่องอะไร (เพื่อทบทวนความรู้) นักเรียนค้นพบคุณค่าวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยในเรื่องอะไรบ้าง(เพื่ออภิปรายความคิด) นักเรียนคิดว่ามนตร์เสน่ห์ในวรรณคดีไทยจะยังคงอยู่ในปัจจุบันหรือไม่ (เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน) เป็นต้น ซึ่งการตั้งคำถามที่ให้ผู้เรียนตื่นตัวนี้ สอดคล้องกับทิพย์วัลย์ สีจันทร์ (2531, อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2553, น.4-5) ที่กล่าวถึงความสำคัญของคำถามเอาไว้ในหลายประเด็น ซึ่งหนึ่งในประเด็นนั้นก็คือ การตั้งคำถามนั้นช่วยกระตุ้นการเรียนรู้และความสนใจของผู้เรียนได้ รวมทั้งยังประเมินผู้เรียนขณะเรียนรู้ได้ด้วย บรรยากาศที่ตื่นตัวยังอาจมีผลมาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในชั้นเรียนจากขั้นตอนปฏิสัมพันธ์ทางภาษาที่ผู้เรียนจะเสนอความคิดเห็นและผลงานของตนตามความสนใจและให้ข้อเสนอแนะโดยไม่ตัดสินผลงานของเพื่อน แต่จะร่วมชื่น

ชมและเรียนรู้ร่วมกัน จึงกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจเรียนรู้ จึงสอดคล้องกับแอมโบรส ชูซาน เอ (2556, น.210-248) ซึ่งให้ความสำคัญกับวิธีการที่ผู้สอนจะสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้ผู้เรียนสร้างความรู้ได้

2.3 การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิดสร้างสรรค์และลงมือปฏิบัติจริง โดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดจะมีโจทย์สถานการณ์ปลายเปิดที่ให้ผู้เรียนได้สร้างสรรค์และลงมือปฏิบัติ ผู้เรียนจึงได้สร้างความรู้ด้วยตนเองและเรียนรู้จริง เช่น การปรุงรสภาษา การเขียนร้อยกรอง และการอ่านวรรณคดีไทยเพื่อสร้างสรรค์ละครวิทยุ ฯลฯ ซึ่งผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรื่องที่ปฏิบัติเป็นเรื่องใหม่ที่ท้าทายผู้เรียน ทำให้สนใจเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสาริสา ชุ่มมงคล (2552, น.65) ใช้รูปแบบการสอนแบบโพรแมทโดยเน้นเทคนิคผังกราฟิกในการสอนวรรณคดีไทย เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและเจตคติต่อการเรียนวรรณคดีไทย พบว่าการให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง พร้อมทั้งเพิ่มเติมกิจกรรมย่อยประกอบการเรียนรู้ เช่น การอ่านทำนองเสนาะ การแสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนวรรณคดีไทยมากขึ้น อีกทั้งการสร้างความรู้ด้วยตนเองนั้นต้องมาจากการปฏิบัติงานจริง (ทิสนา แหมมณี, 2553, น.94-95) ซึ่งผู้เรียนจะเรียนรู้ได้จากกระบวนการทำงานและการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2.4 การเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนในสอน โดยการเชื่อมโยงประสบการณ์ของผู้เรียนนั้นอาจเกิดจากการเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมเพื่อนำเข้าประสบการณ์ใหม่ หรือ การนำเข้าประสบการณ์ใหม่ให้ผู้เรียนได้เปิดความคิด มุมมองจากเดิม เช่น การฟังเรื่องเล่าอิทธิพลของวรรณคดีไทยเรื่องรามเกียรติ์ การใช้วรรณคดีเรื่องเงาะป่าในการเรียนรู้คุณค่าของวรรณคดีไทย เป็นต้น ซึ่งทิสนา แหมมณี (2553, น.94 - 96) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยผู้สอนมีบทบาทในการสร้างความตื่นตัวในการเรียนรู้ โดยจัดกระทำข้อมูลและประสบการณ์ต่างๆ สร้างความหมายของสิ่งนั้น และเลือกสื่อที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียน ทั้งนี้ยังสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวมทั้งมุ่งประสานเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ต่างๆ เข้าด้วยกันจนผู้เรียนสามารถสร้างการเรียนรู้ใหม่ได้ (Forbes, 2004, อ้างถึงใน พระมหาวิชาญ สุวิชาโน, 2556) รวมทั้งยังเชื่อมโยงความคิด ความรู้สึก ความรู้และการลงมือปฏิบัติไปพร้อมๆ กันในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม (สถาบันอาศรมศิลป์, 2560) จึงช่วยให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจได้ดีขึ้น

2.5 การนำเข้าทรัพยากรทางภาษาและคลีคลายขยายผล โดยผู้วิจัยจัดประสบการณ์ในการนำเข้าทรัพยากรทางภาษาและคลีคลายขยายผลที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนนำทรัพยากรทางภาษาไปใช้ในการสร้างสรรค์งานจากโจทย์สถานการณ์ปลายเปิด โดยผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านพหุประสาทสัมผัสจึงรับรู้และตอบสนองได้ จากนั้นจึงคลีคลายขยายผลเพื่อให้ความรู้เป็นระบบระเบียบมากขึ้น สอดคล้องกับ แอมโบรส ชูซาน เอ (2556, น.93-101) ที่กล่าวว่า การจัดระเบียบความรู้ช่วยให้ความรู้เชื่อมโยงต่อกันได้ เกิดเป็นสมรรถนะ การจดจำและนำความรู้ไปใช้งานได้ ซึ่งเมื่อผู้เรียนผ่านขั้นตอนนำเข้าทรัพยากรทางภาษาและคลีคลายขยายผลแล้ว จะทำให้สามารถนำความรู้ไปใช้แก้ปัญหา/สร้างสรรค์ในการทำงานได้ จึงเป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความรู้

กล่าวโดยสรุป การสอนวรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดเพื่อเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยได้นั้น เกิดจากขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นตอนที่ย่อยเรียงเชื่อมโยงกันเป็นลำดับชัดเจน ผู้สอนจัดการเรียนรู้โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงในทุกขั้นตอนผ่านการใช้พหุประสาทสัมผัสในการเรียนรู้ เช่น การอ่าน การฟัง การดู การชิม การดม การเขียน และจิตใจ บทบาทของผู้สอนที่กระตุ้นการเรียนรู้และการประเมินตนเองของ

ผู้เรียน รวมทั้งสะท้อนผลการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างสม่ำเสมอ ช่วยให้ผู้เรียนมีแรงบันดาลใจ (แรงจูงใจ) ที่ดี ในการพัฒนาตนเองให้สามารถเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดนั้น มีขั้นตอนการสอนหลาย ขั้นตอน แต่ละขั้นตอนมีรายละเอียดหรือจุดเน้นที่น่าสนใจที่ผู้สอนสามารถนำไปพัฒนาในการสอนในรายวิชาอื่นๆ ได้

2. การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการ ประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดนั้น มีขั้นตอนการสอน หลายขั้นตอน และแต่ละขั้นตอนก็มีรายละเอียดหรือจุดเน้นที่น่าสนใจ ผู้สอนต้องคำนึงเรื่องการจัดการเวลาในการสอน เพราะอาจส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้และผู้เรียนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การจัดการเรียนรู้วรรณคดีไทยโดยการประยุกต์วิธีการสอนแบบเปิดนี้ ผู้สอนได้ใช้วิธีการอย่างหลากหลาย ทั้งกาย ใจ และการลงมือปฏิบัติ จึงสามารถศึกษาวิจัยด้านการพัฒนาจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และสมาธิเพิ่มเติมได้

2. การเข้าถึงคุณค่าของวรรณคดีไทยและความงามทางภาษาไทยนี้ สามารถศึกษาวิจัยโดยปรับเปลี่ยน กระบวนการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นๆ เพื่อสร้างการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนในวิธีการที่แตกต่างหลากหลายได้

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ:

กระทรวงศึกษาธิการ.

ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้คำถามพัฒนาการคิด*. นนทบุรี: สหมิตรพรินต์ติ้งแอนด์พลีลิสซิง.

ทศนา แฉมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 13).

กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระมหาวิชาญ สุวิชาโน. (2558). *การศึกษาแบบองค์รวม*. สืบค้นจาก

http://www.vithuebuddha.com/main.php?url=news_view&id=491&cat=C.

พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช. (2547). *การพัฒนาพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนอง ของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่าน เพื่อความเข้าใจ และการคิด ไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต*. (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพมหานคร.

ไมตรี อินทรประสิทธิ์. (2555). ลักษณะหนึ่งของการปรับใช้การศึกษาชั้นเรียนในประเทศไทย: การออกแบบหน่วยการ เรียนรู้. ในเอกสารประกอบการจัดกิจกรรมการเปิดชั้นเรียน (*open class*) ระดับชาติ. (7 - 22). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

วัชรพล วิบูลยศรีน. (2556). *นวัตกรรมและสื่อการเรียนการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: บริษัทวี พรินท์ (1991) จำกัด.

วิจารณ์ พานิช. (2556). *สนุกกับการเรียนในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ศิรรา จุฑารัตน์. (2549). ผลของการใช้รูปแบบการเรียนการสอนแบบตกผลึกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา
วรรณคดีไทยและความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น.
(วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย ไม่ได้ตีพิมพ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
กรุงเทพมหานคร.

สถาบันอาศรมศิลป์. (2560). กรอบแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบองค์รวม. สืบค้นจาก

<http://arsomsilp.ac.th/th/wp-content/uploads/2017/08/Arsomsilp-Heart-hand-head-01.jpg>.

สอองค์ ดำเนินสวัสดิ์. (2539). จะสอนภาษาไทยให้สนุกได้อย่างไร. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาริสา ชุ่มมงคล. (2552). ผลการใช้รูปแบบการสอนแบบโพรมีทโดยเน้นเทคนิคผังกราฟิกในการสอนวรรณคดีไทย
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสอนภาษาไทย ไม่ได้
ตีพิมพ์). มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.

แอมโบรส ชูซาน เอ. (2556). การเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21: 7 หลักการสร้างนักเรียนรู้แห่งอนาคตใหม่. กรุงเทพฯ :
โอเพ่นเวิลด์ส์ พับลิชชิง เฮาส์.